॥ ६० ॥ नमः श्रीशारदाम्बे ॥ ॥ स्वरूपं शब्दस्य शब्दसंज्ञेति ॥ अघासमर्थस्य स्वरूपं स्वरूपमेवेत्यर्थः ॥ स्वरूपं शब्दस्य शब्दसंज्ञा स्यादित्यर्थः ॥ किमित्यत्र आवादाभ्यां देवदत्तशब्दाभ्यां संज्ञासंज्ञिसम्बन्धावगतिर्भवति ॥ अस्मात्संज्ञायां स्वरादयोऽसमर्थाः प्रयोक्तव्या इति ॥ अघासमर्थविभक्तिकस्य स्वरादेः शब्दस्य शब्दसंज्ञा स्यादित्यर्थः ॥ इति ॥ सुसर्वार्धदिक्पूर्वाशाष्टोत्तरपदस्याद्यावाद्यावयवस्य ॥ सुसर्वार्धदिक्पूर्वस्य जनपदस्यादेश्चावयवस्य पित्स्वरे परे ॥ अघासमर्थविभक्तिकस्य सुसर्वार्धदिक्पूर्वस्य जनपदस्यादेश्चावयवस्य पित्स्वरे परे ॥ अघासमर्थविभक्तिकस्य ॥ इति ॥ अघासमर्थविभक्तिकस्य ॥ इति किम् ॥ सर्वपाञ्चालकः ॥ अर्धपाञ्चालकः ॥ इति किम् ॥ एकस्या दिशो जनपदस्यादेश्चावयवस्य ॥ एकस्या इति किम् ॥ सर्वपाञ्चालकः ॥ अर्धपाञ्चालकः ॥ इति किम् ॥ दिक्पूर्वस्य ॥ दिक्पूर्वस्य जनपदस्यादेश्चावयवस्य ॥ दिक्पूर्वस्य इति किम् ॥ सर्वपाञ्चालकः ॥ अर्धपाञ्चालकः ॥ इति किम् ॥ आद्यावयवस्य ॥ आद्यावयवस्य किम् ॥ सर्वपाञ्चालकः ॥ अर्धपाञ्चालकः ॥ इति किम् ॥ पित्स्वरे परे ॥ पित्स्वरे परे किम् ॥ सर्वपाञ्चालकः ॥ अर्धपाञ्चालकः ॥ इति किम्

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

स्त्रि॥ आङ्गषिकत्याद्विचेरेणः अत्रत्रिचूस्यात्॥ज्ञापकंत्रमनोत्तरालावएव॥ अघमध्यपवादाः पूर्वान्॥ कृत्रवच्यमाणबाध्यमध्यविधीदमानानिबा
धकानिषाकृविधीन्बाधंतेऽघा॥ वत्रमघ्रणेत्रिक्तिपूर्वत्रादत्र्यादोपायुक्तमणादिकंबाधतेनत्रवक्ष्यमाणकृत्रवर्तेनेनत्रवत्रदत्तवानि॥
त्र्यादिसिद्धं॥ज्ञापकंपूर्ववत्॥ अथदेविधिपक्षेपादत्रानर्थकः॥ सविधिर्बाधातेऽदृत्तदृ॥ अत्रघुटस्तृतीयाः॥ अत्रिणपदेत्राघृतीयादविधेत्र
त्रिनिषेधः॥ सतृतीयादिविधिबाधतेनकिंदतेः॥ अथदमस्यत्रविधिर्निमित्तमस्तिनासेबाधातेऽघा॥ तत्रंत्रः॥ तत्रघ्रणइत्यादोदमात्तीयादविधेर
सदृत्रावत्रगत्रकत्रनिषेधेनिमित्तफलमस्येवेतिनासोदमादविधि बाधातेज्ञापकंत्रघायुक्तमवा॥ अनंतरस्यत्रदृपनिषेत्तिरवनिषे
लेदिकृतस्यकरणेदृपनमिश्रतेऽघा॥ अणेनघ्रंत्रादाविधिरार॥ त्यातमतस्यबाधकः॥ देवनाघाघ्रंत्रापिदृपाघ्रंविधिनातस्मिन्नस
त्तिघाविधिविधीदात्तसतस्येवकांतनघाघ्रिमतोबाधकेन्या नूनघाघघाघ्रिमतः॥ अघासंसृष्टसृक्तमनडुद्दादोयंलोपः
स्यादेवः॥ज्ञापकंत्रदृत्रहिविधानकस्यघागुविधानमव वात्रद्यर्थस्यात्॥ अथणबलवन्नित्यमित्यात्॥ अद्यस्मिन्नूक्तेत्र
तेनवघाघोतिनत्रदाएत्रद्यानित्यमितरदनित्यंतादाद्धिगण्यसगेति त्यमनित्याद्बलवत्पूर्वघमेवबाधतेनत्रत्रदृत्यर्थः॥ अघाश्रकार्ष्ट्यादोश्चट्
त्रद्यादितिसिद्धंपूर्वकः॥ अघमनित्यत्वात्तदृत्तिर्नस्यवति॥ ज्ञापकंवनामिनोकलिदलेत्यत्रकलिदलिवर्जीननोपीपटतानित्यादोनित्यादर्थेतो
घरात्पूर्वदृदिज्ञापनं॥ अणश्चतरंगबदिगारंनाबलवदेतिसंबंधः॥ तत्रंद्वंदृदत्रद्वंदमित्यादोत्रसश्चवेडौचत्रतेसनानोतेनतिद्वंदकरणेसदृद्
सोऽस्त्रेकारस्यघाघाद्बदिरंगादीर्घात्पूर्वघमबर्णस्येत्यादिनापत्रामबलवत्॥ ज्ञापकंदत्रांतरविधानमवा॥ अथनिरवकाशासावक्काशा
नूनिविधमंकादंसविधदाद्बलातादघाऽदाद्धेत्यत्रादृद्धमतोसीतिसावकाशादेत्रानिरवकाशेऽस्मलवतिपूर्वदृद्धेत्र्यादोसावकाशा
त्॥ ज्ञापकंत्रणस्यविधानेऽधपूर्वस्यस्यत्रतोवर्णसंबंधिकादीत्यत्रतिसंबंधिदृद्धंतत्रबलवत्॥ अघाऋवत्रऽऋवृः॥ अत्रवेगोदत्रादिवचेरि

=कलिदलिवर्जीनानान्नोपिदृद्धिःपदुमाख्यनेवान्॥ अपीपटनू॥ अलीनयदित्यत्रदृद्धावंत्यत्र्यणादिलोपेवीऽमानलोपि
नत्सनूनावःसिद्धानवति=५

=अघाऽघाघाघ्रिसंयोगांतलोपस्यबाधकत्वेहि=७

=वद्दीयइत्यादिसूत्रवाक्यावस्थादांस्थाद्दृत्यादोपनत्र्याद्यत्रमादेशात्स्थागेबलीपः स्यात्॥ तेनघत्यर्थोत्तरपदेत्रोः॥ दृद्यगूयदृणांत्रतोज्ञायनेघत्यर्थोत्तरपदयोः॥ दृद्यगूयदृणानूम्यादेः स्थागेबली

निदृनिहित्रेत्रऽकारदृद्यावस्थानेसमानलक्षणवर्णकादीत्स्थागेवधत्रऽपदृत्यश्रितत्रवूस्यात्॥ज्ञापकंत्रदमनोत्तरालावएव॥ अधदृत्तदृत्रश्रदंच॥
अघाऽपश्चमेत्यत्रत्रक्तादमिदृद्धंदृत्रितागमंबाधित्वादज्ञादीनिदृत्तनूभवति॥ तत्तत्रागमम्बाधित्वादीर्घमावोमिनिदीर्घोवस्यात्॥ज्ञापकंतदेव
॥ अधऽपपदविभक्तेःकारकविभक्तिः॥ कलवतीतिसंबंधः॥ अघा॥ नमोनिदिवानित्यत्रत्रक्तार्थेनिनमोयोगलक्षणेचत्रघीबाधित्वाकर्मणिकारक
विभक्तिर्द्वितीयावलवति॥ज्ञापकंतदेव॥ अदृद्धंबंतरंगस्यः॥ अंतरंगान्विधीन्बाधित्वाकुकूपात्रपदवत्तीतिअघा॥ गर्गाः पंचालाश्चत्यादोदृद्धेः पागव
णाड्ऽश्चखुप्रवतिज्ञापकंत्रमोघत्यात्रोत्तरपदेत्यत्रस्याद्यधिकारेपिप्रत्ययोत्तरपदयदणंखुणदृद्धेनदितिसूत्रंतत्॥ अथसर्वस्योलोपः॥ लोपविधि
धिःसर्वविधीन्बाधित्वाघवर्त्ततेऽतितत्रोबलवान्॥ अघा॥ विकीर्षीतःविकीर्णीत्॥ अत्रदीर्घोत्रेतिदीर्घत्यागेवातऽतिअतोलोपः॥ज्ञापक
त्रदमनोत्तरालविधानमवा॥ अणलोपात्स्वरादेशः॥ अघा ॥ आदादविचित्यत्रपरमपित्रवर्णवर्णस्येतिलोपंबाधित्वास्वरादेशः॥ दृद्धिर्नव
तिज्ञापकंत्रदृद्धिविधानमकस्यघागुविधानमव ॥ अथ॥ आदेशादागमः॥ बलवानितिसंबंधः॥ अघाकदृणीत्यत्रादेशः
स्थागवनागमः॥ज्ञापकंत्रदमनोत्तरालविधानमवा॥ अथ॥ आगमात्सर्वादेशः॥ अघा॥ विचतिस्तृणःकृजात्॥ अत्रसर्वादेशेतिसरिसतिकं
नागमः॥ज्ञापकंत्रघायुत्॥ अरपरान्नित्यादघा॥ ब्रुमानात्रत्रा णेनत्रुणाअस्या॥ अत्रत्रमाणोघागवत्राडागिमऽतिनित्यात्रद्यत्रंज्ञापकंपूर्वव
त्॥ अनित्यादंतरंगंबलवदितिसंबंधः॥ अघापेज्ञुःघोषः॥ अत्रत्रज्ञुवोवृतिद्विवेतिनित्यादपिएवादोवात्र॥ कृपदाश्रमत्रेनांतरंगत्रादीर्घएवा
लावतिज्ञापकंघायुत्॥ अत्रअंतरंगाद्यानवकाशादघात्रेअदाअंतरंगादपित्रमादेशादनवकाशात्रात्रत्रमदमावेवलवत्॥ज्ञापकंत्रमदंसि
नेत्यादिदृत्रवंघापऽअगर्गादपवादः॥ बलवानितिसंबंधतेऽघा॥ आपकऽत्यादोदृनाम्नीघापवादोघऽत्रत्रलत्रत्र्यत्रवर्त्ततेज्ञापकंगोत्रेत्यादिनानि
पातनं॥ अपऽआपवादाकृचिदृअगर्गादिबलवानितिसंबंधः॥ सर्वत्यनेनेतिसर्वः॥ मवंत्यत्रेतिमवः॥ अत्रदृनाभिर्योजनोतलक्षणंघऽत्रपवादमपिबाधि
त्वाबलत्वाद्गर्गादिघः पवर्त्ततेज्ञापकंमतमखमिथेद्यदनोत्तरानरंगः॥ पदानिषाघ्रात्रघटतिः॥ ज्ञात्रस्यऽत्रस्यनाम्नस्यवानलिवे

=अघाऽघाघाघ्रिसंयोगांतलोपस्यबाधकत्वेहि=७

=घायुक्तमेवेतिपाघ्राध्मात्यनाद्यस्य॥ अनंतरस्यास्येवदमस्यदृत्रकरणे॥ २५=

=दृद्धिःसोदृत्रसदोदृत्रमघत्रऽघाज्ञापकत्वद्विधीयतेऽतिरुद्धत्रयोरत्रबाधकोनऽसंयोगांतस्यलोपेस्यलनविद्यानूऽनघात्यत्रसंयोगांत=७
=कृमितिर्द्विकारदपागनूसंतस्यैवत्रदःस्यानूनऽविद्यानिनालोपोनस्यतत्रदृद्दएदाम्यतिमलोपात्=५
विद्यानूदविद्यनूदत्र्यादोघाऽस्यविद्दनूकृलमित्यावघाऽस्य=

=त्रलमभूणाद्यानक्तिपूऽत्रऽक्षाऽत्यत्रकर्मणेणपूऽत्यकृमलेबाधनेक्तिपू=२

=स्यात्रत्रत्यश्चित्यत्रोयत्रऽत्रर्व्यत्रविंतायस्यात्रनिमित्तेनदेनविविधंसनेति॥=४

=अन्यघाऐस्करलंदृद्धाम्यानूघघमेमेकारकरणेऽत्रत्राफलनात्=१

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥